
O mrtvole z Národní

O mrtvole z Národní

9.11.2009, rubrika: Speciál, strana: 34, autor: Ivan Motýl

Nahrávku s Drahomírou Dražskou, údajnou svědkyní ubití studenta Martina Šmída, pořídil někdejší evangelický farář PETR P. PAYNE. "Možná měla jiný úkol, a ten zpackala," říká dnes.

* Máte tu nahrávku dodnes?

Přišel jsem o ni, když mi vykradli faru v Kadani. Ale před dvaceti lety jsem kazetu pro všechny případy namnožil. Určitě ji ještě někdo bude mít. A Václav Bartuška ve své knize Polojasno zveřejnil doslovný přepis rozhovoru.

* Zpráva o smrti Martina Šmída je něčím jako "revolučním mýtem". V souvislosti s nahrávkou se ovšem píše jen o Petru Uhlovi, o vás jsem nikde nic nečetl. Jakou jste měl v příběhu roli?

Během roku 1989 jsem začal pracovat jako námezdní síla pro nezávislou Východoevropskou informační agenturu (VIA), jejímž hlavním protagonistou byl Petr Uhl. V září jsem se stal evangelickým farářem, ale dál jsem zaznamenával informace, které se do oficiálního zpravodajství dostat nemohly. V pátek sedmnáctého jsem byl na Albertově i na Národní třídě a v sobotu osmnáctého jsem se náhodou dozvěděl, že Mirka Litomiská, kterou jsem znal z evangelických kruhů, ví o někom, kdo se stal svědkem zabití demonstranta. Sehnal jsem Litomiskou a ta mi vyprávěla, že krátce po zásahu potkala na Národní zraněnou Drahomíru Dražskou, pomohla jí do nemocnice k ošetření a znovu s ní mluvila v sobotu dopoledne. Dražská opakovala, že viděla na zemi ubitého kamaráda, a už uváděla i jeho jméno a další údaje: Martin Šmíd, student druhého ročníku Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Spolu s Litomiskou jsme pak ve večerních hodinách přivedli Dražskou k mému bratru Janovi do Mikovcovy ulice kousek od Pavláku a tam jsem zaznamenal její svědectví na diktafon.

* Jak na vás Dražská působila?

V Honzově bytě bylo několik bohoslovců a lidí z nezávislých iniciativ a všichni jsme Dražské věřili. Měli jsme čerstvou zkušenost z masakru na Národní a nebyl důvod její svědectví zpochybňovat.

* O Dražské se vyprávělo, že byla narkomanka. Nevykonstruovala ten příběh její mysl ovlivněná drogami OE ve spojení s otřesným zážitkem z masakru na Národní třídě?

Dražská drogy brala, to byl také důvod, proč sedmnáctého večer odmítla hospitalizaci. Čirá fabulace Dražské, to je jeden z možných výkladů. Nicméně Dražská, jak jsme ji poznali, neuměla fabulovat jen tak z vody. Zážitky z Národní se jí v hlavě mohly poskládat v jediný dominující obraz zabitého studenta. A jméno Martina Šmída mohla znát z vrátnice na kolejích Matematicko-fyzikální fakulty, kde si přivydělávala.

* Co jste udělal s nahrávkou potom?

Později večer jsem ji spolu s bráchou Honzou zanesl Petru Uhlovi. Tam už taky sedělo několik lidí a diskutovali jsme o věrohodnosti té zprávy i o tom, zda ji pustit, či ne. Bratr tehdy pracoval jako neurolog a považoval Dražskou za příčetnou osobu, což také mohlo mít vliv na Uhlovo rozhodování. A když do toho přicházely dotazy od zahraničních zpravodajů, zda je pravda, že byl někdo z demonstrantů zabit, začal jim Uhl coby odpověď reprodukovat vyprávění Drahomíry Dražské.

* Dodnes panuje názor, že tato zpráva velmi urychlila revoluci.

Nedovedu to posoudit, viděl jsem tu událost příliš zevnitř.

* Když tu zprávu slyšel z vysílání Svobodné Evropy můj otec, rozplakal se a byl pln revolučního odhodlání. Jenže další den byla informace zpochybněna a Petr Uhl byl zatčen za šíření poplašné zprávy. Chtěl jsem všemu přijít na kloub a dostat Petra Uhla na svobodu. S Petrovou manželkou Aničkou Šabatovou se nám podařilo zavézt Dražskou na adresu, kde podle ní měli Šmídovi bydlet. Jenomže tam žili nějací Švarcovi. Dražská se rozplakala a přiznala, že si všechno vymyslela.

* Záhy se vyrojilo mnoho teorií o spiknutí tajných služeb, jehož podstatnou součástí bylo rozšíření dezinformace o smrti studenta Šmída.

Mezi lidi, kteří tyto teorie vymýšleli a šířili, patří Václav Bartuška. S bizarními odhaleními přišel také poručík Zifčák alias Růžička. Za sebe vylučuji, že by mé aktivity mohly být dopředu zrežirovány, že bych figuroval v připraveném plánu. Jako velmi chatrný se mi jeví už onen první článek domnělého informačního řetězce čili natrefení Dražské na ulici Mirkou Litomiskou v rámci jakéhosi vyspekulovaného a nachystaného plánu.

* Pokud by chtěl někdo skutečně rozšířit dezinformaci o mrtvém studentovi, asi by pověřil spolehlivější osobu, než byla Dražská.

A informaci by nechal pro jistotu vytrysknout z několika pramenů. Jsem přesvědčen, že kdybych Mirku Litomiskou nesháněl, kdybych nenahrál vyprávění Dražské na magnetofon a neodnesl kazetu k Uhlvi, zpráva o úmrtí Martina Šmída by vůbec nevznikla nebo by se vynořila až později. Ani ta nahrávka přitom nemusela vůbec existovat, měl jsem tehdy velmi slabé baterky, byť tenhle záznam nakonec ještě zvládly.

* Na jedné straně hypotéz je tedy čirá fabulace Dražské, na druhé pak teorie připraveného spiknutí...

Je ovšem možné, že Dražská měla jiný úkol, a ten zpackala, anebo úkol měl někdo jiný a ona o tom cosi věděla. Možná někde něco vyposlechla a „naparazitovala se“. Není bez zajímavosti, že pracovala v telefonní ústředně.

* Také se objevila hypotéza, podle níž ta dezinformace měla zakrýt skutečnou "mrtvolu", kterou se podařilo uklidit OE antedatovat úmrtí list, umlčet případné svědky, zamést důležité stopy.

Vůbec to nevylučuji. Můžeme tomu říkat „teorie improvizace“, plánu vytvořeného za pochodu. Nevíme, co dělala Dražská v noci ze 17. na 18. listopad, v této době mohla být ještě dodatečně navedena. Přijít s mrtvým studentem a pak ho ukázat živého, to je přece docela chytrý způsob, jak zpochybnit jakékoli zprávy o mrtvých. Svědectví o bezvládných tělech po zásahu na Národní třídě existovala, znám lidi, kteří dodnes hovoří o mrtvole, kterou tam viděli. Zastíracím manévrem mohlo být i chování poručíka Zifčáka, který přišel s tím, že to byl přece on, kdo tam hrál mrtvého. A veřejnost si oddychla: „Uf! Tak to byl Zifčák. Nikdo tedy nezemřel.“

* Zdá se, že jste v otázce původu a smyslu té dvacet let staré zprávy o mrtvém na Národní třídě agnostik.

Připomíná mi to film Zvětšenina, v němž se mrtvola nečekaně objeví v křoví a zase zmizí. Fotografovi zůstane jen jeden snímek, na němž při velkém zvětšení vyčuhuje z křoví hlaveň revolveru. Ze srdce si nepřeji nic jiného, než aby se ty události objasnily, aby pravda vyšla najevo. Není-li to možné, je třeba unést nevědomost.

***

Petr P. Payne (49) V roce 1989 nastoupil jako vystudovaný bohoslovec na místo faráře v Kadani, v té době byl i zpravodajem ilegální Východoevropské informační agentury. Dnes spisovatel a nakladatel. Publikuje poezii, prózu i dramatické texty (dramolety). Jeho bratrem je Jiří Payne, někdejší poslanec (ODS) a dnes externí poradce Václava Klause.